

listujemo ta pregled, zapazimo v svoje veliko začudenje, da Spodnji Štajer, ki je vendar kakor ust arjen po svojih naravnih ugodnostih za mlekarstvo, daleč zaostaja za nekaterimi sosednimi pokrajinami, osobito pa za v neugodnejših okoliščinah se nahajajočim Kranjskim. Na Kranjskem štejemo 49 združenih mlekar, na Spodnjem Štajerskem pa samo 5. Še neugodnejše je razmerje, ako primerjamo množino od posameznih mlekarov izdelanega mleka v l. 1904. Na Spod. Štajerskem je ena edina mlekarica izdelala 532.171 litrov mleka, ostale se niti niso približale 100.000 litrom; na Kranjskem pa je 27 mlekarov izdelalo nad 100.000 litrov, ena celo 783.990 litrov. Skupno so izdelali vse kranjske mlekarne okroglo 6.500.000 litrov, a štajerske pa samo 650.000 litrov. Ako vzamemo povprečno, da so dobili združniki za 1 l mleka 10 h, torej so kranjski dobili 650.000 K, a štajerski pa samo 65.000 K, torej komaj desetino. Odkod neki izvira ta gorostasna razlika; saj Kranjska ni Bog si ga vedi koliko večja, število prebivalcev pa je približno isto, kot na Spod. Štajerju. Vzroki za to razliko se navajajo mnogoteri. Pred vsem se trdi, da kranjska kmetijska družba veliko stori za povzdigo mlekarstva; to je tudi res in vsa čast ji! Pa tudi mi imamo že precej časa potovalnega učitelja v osebi neumorno delujočega g. Martin Jelovšeka, ki se vestno in resno trudi za povzdigo živinoreje in mlekarstva. Država in dežela podpirata ustanovljene mlekarne z izdatnimi podporami. Dežela daje tudi vse potrebne tiskovine za mlekarstvo, knjigovodstvo brezplačno. Gori omenjeni mlekarški strokovnjak je mlekarjem vsakokrat na razpolago, če potrebujejo strokovnega sveta in pomoči.

Tudi naš kmetijski list „Gospodarski Glasnik“ je zdaj dobro urejevan ter prinaša mnogo koristnega in poučnega, samo brati ga je treba. Da pa naša kmetijska družba ne stori za spodnještajerske kmete dovolj, tega so si isti sami krivi, zakaj pa pripuste, da je večina spodnještajerskih podružnic v meščanskih, kmetu malo prijaznih rokah. Z obilnim pristopom bi prav lahko kmetje te podružnice dobili v svoje roke in s tem tudi vpliv na kmetijsko družbo. Taista ima na razpolago obilne državne in deželne podpore, ki pa se seveda obrnejo največ v prid lastnim udom. Kdor torej ni ud, ni opravičen tožiti o malomarnosti družbe. Dosedaj navedeni vzrok nam torej nikakor ne pojasni velikankega nazadka v mlekarstvu na Spod. Štajerskem. Prvi in glavni vzrok je pač nebržnost, deloma celo sovražnost spodnještajerskih kmetov do združenih naprav sploh, posebej pa še do mlekarstva. Poedini začetni nespahi in pa sovražno časopisje je ljudstvo tako oplašilo, da se nikakor neče udeleževati pri takih, kmetom koristnih podjetjih. Pa tudi gmojne sile še dosedaj naš kmet ni v toliki meri okusil, da bi mu neizprosno velela: „Moraš, ali pa propadi!“ Toda bližajo se tudi pri nas časi, ko bo naša sicer tako plodna zemlja odrekla bogat pridelek in to valed enostransko se ponavljajočega pridelovanja zrnja. Trebalo bi torej že sedaj iskati vira novih dohodkov, ne še le potem, ko so že prejšnji usabnili. Tak nov izdaten vir pa je ravno mlekarstvo, ki bi lahko popolnoma nadomestilo propadajoče poljedelstvo, zraven tega pa še tudi ne

zahteva toliko delavskih moči, katerih itak nimamo preobilo. Omeniti je še, da je štajersko surovo maslo jako na glasu in škoda bi bilo, če bi ta zaklad zavrgli.

Omejiti je torej treba preobilno pridelovanje zrnja, napraviti več novih travnikov, oskrbeti si več dobre molzne živine ter ustanoviti več novih mlekar, obstoječe pa boljše zalagati z mlekom. Na Murskem polju n. pr. bi se čisto lahko spravilo nad 2 milijona litrov mleka na leto skupaj in to bi že nekaj izdalo v denarnici; sedaj pa se mleko večinoma potratu in se dobi komaj četrtino dohodkov, kakor bi se jih lahko dobilo potom mlekar. Na delo torej, dokler je še čas, da nas naši sosedje še bolj ne prehitijo. Tega dela naj bi se posebno lotile naše mladinske organizacije, ki so za to kakor nalašč ustvarjene. V prvi vrsti je potrebno, da naš kmečki stan gmojno okrepimo, ker le potem bo prišel tudi do politične moči ter bo sam odločilno uplival na svoje stanovske zadeve.

H koncu še pogledimo v nekatere druge avstrijske kronovine, kako je tam kaj razvito mlekarstvo. Na Goriškem je 32 dolinskih in 24 planinskih mlekar; na Moravskem 113 mlekar, na Nižjeavstrijskem 244, na Tirolskem 232 dolinskih in 322 planinskih mlekar samo v nemškem delu, v laškem delu pa 348 mlekar, in majhna deželica Predarlško ima 118 dolinskih in 237 planinskih mlekar. Pa vendar mora še naša država uvažati veliko množino mlekarških proizvodov; pokrita je torej tudi še za nas miza.

Na delo torej, ker resnobni so dnevi,
A delo in trud naj nam Bog blagoslovi!

Kmečki prijatelj.

Politični ogled.

Državni zbor začne svoje delovanje med 21. in 25. januarjem.

Cesarski namestnik v Dalmaciji. Cesar je imenoval svojim namestnikom v Dalmaciji dosedanjega voditelja dalmatinskega namestništva Nikolaja Nardelli.

Češki kmečki osrednji denarni zavod. List „Hlas Naroda“ naznanja, da so poslanci češke kmečke stranke sklenili, ustanoviti za kmete osrednji denarni zavod, in so že vse potrebno v to svrhu pripravili. Ta zavod bo tako urejen kakor bogata in daleč okrog znana „Živnostenska banka“. S tem dokazuje čški kmet javnosti, da razume prav dobro novejši čas, ko daje vsakemu stanu moč le enotna organizacija s dovoljnimi denarnimi sredstvi v ozadju. Kdaj bodo naši kmetje že tako daleč?

Nemška kmečka stranka na Češkem razglasa načela, katera bo zastopala pri spremembi volilnega reda. Zahteva splošno in enako volilno pravico pod sledečimi pogoji: 1. Ustvari se naj narodno-enotni volilni okraji, v katerih naj bodo narodnosti ločene tudi v najmanjših selih. 2. Ločiti je treba volilne okraje. Obrtniško zelo razviti kraji se naj priključijo k mestom. 3. Izdati se mora stroga

postava proti vsakemu nasilnemu vplivanju. Kdor sodeluje, da se razžene shod, je sokriv motenja hišnega mira.

V Rusiji še vedno noče priti do mira. Ako se posreči v enem okraju napraviti mir, začne se upor na drugem. Sedaj pa se širi vstaja ob Vzhodnem morju. Uporniki so razdeljeni v odbore, ki zaplenjajo posestva, vpeljali so dohodninski davek in posvetni zakon. Kjer so zavlada uporniki, boži kmet, ker uporniki nočejo poznati nobenega zasebnega imetja, ampak vse naj bo skupno. Kdor se jim protivi, tega umorijo. Minole dni se je posrečilo udniti upor na Livskem. Večina vodij vstajev je zbežalo. Pobegli so zapustili tako množino orožja, posebno mnogo smodnika in dinamita, da bi zadoščalo na sto tisoče ljudi umoriti. Kmečko ljudstvo z veseljem pozdravlja mir in red. V Kavkazu pa delajo nemir Armenci. Ves upor se podpira z denarjem in orožjem iz inozemskega, posebno od Židov. Denar se pobira z namenom, da se bodo podpirali vsled upora poškodovani, a gre pa v resnici za nabavo orožja upornikov. Sedaj je ruska vlada naznanila, da bo zaplenila vsak tak denar, ki pride na Rusko.

Francosko. Volitve novega predstojnika francoske ljudovlade, ki bodo 16. februarja, povzročajo spore. Največ upanja imata predsednik senata Fallieres in predsednik zbornice Doumer. Sedanji predsednik je odklonil, da bi se zopet izvolil. Fallieres je preteklo nedeljo v Agenu ostro napadal Doumerja, češ, da hoče postati samovladar in bi pomenjal Doumerjevo izvo itev vojsko. Proti Doumerju kandidirajo za predsednika francoske ljudovlade tudi poslanca Sarriena. List „Matin“ poroča, da so sklenili škofje opustiti vsak odpor proti zakonu o ločitvi cerkve in države. Škofje so baje tudi sklenili, da skličejo posvetovanje vseh francoskih škofov v Parizu.

Razne novice.

* Osebna vest. Naš rojak g. Pribil, šolski nadzornik v Lošnju, je premeščen na Krk.

* S pošte. Za poštno-pomožnega uradnika sta imenovana Franc Košiček in Janez Pfeiler na Pragarskem. — Nova pošta se je ustanovila pri Sv. Marjeti blizu Moškajne. — Za poštno pomožno uradnico v II. pl. razr. v Konjicah je imenovana Karolina Canker.

* Mili darovi za družbo vednega češčenja. Sv. Lenart nad Laškim 48 21 K, Kamnca 20 K, Vransko 24 K, Sv. Jernej pri Konjicah 90 K, Sv. Anton v Slov. gor. 10 32 K, Laško 56 30 K, Polje 18 K, Paka 10 K, Dobje 9 K, Sv. Križ pri Mariboru 15 K, Kapela pri Radencih 43 K, Slovenjgradec 10 K, Sobota 11 K, Slivnica pri Celju 17 80 K, Sv. Alojzij v Mariboru 15 40 K, Leskovec 24 K, Sv. Bolfank v Slov. gor. 19 K, Sv. Rupert nad Laškim 11 43 K, Šmiklavž pri Slovenjgradcu 6 20 K, Sv. Jedert nad Laškim 15 58 K, Sv. Marko nize Ptuj 24 24 K, Staritrg 23 K.

* Dijaški kuhinji v Mariboru so darovali sledeči p. n. dobrotniki in dobrotnice: dekan Šlan-

kor je bil navajen, pri njih, ostala dva sta se pa zarila v krmo.

II.

„Tfu, tfu,“ je jel pljuvati stari Vjeruša in si mel zaspane oči. „Starega volka je težko goljufati. Sraje so včasih resnica, včasih tudi laž ali pa še laž ne. Pa da bi Turki plazili krog koč, ni nemožno? Najboljše je, če pogledam!“

Vtaknil je k sebi samokrese in jatagan.

„Ako jih je dvanajst, tem veselejši bo Mohamed v svojem rajnu. Dobro bi bilo, da bi Slaviša in Žarko ne spala pretrdno. Khm!“

Pokukal je skozi špranjo na vratih.

„Djaval...“, kaj se pa giblje tu zunaj? Eden, dva, trije, štiri in še menda peti, šesti, da bo končno vendar le prišlo do dvanajstih. V lepe škrpce sem prišel! Ko bi ti prokleti mohamedanci bili vsaj židje, da bi jih odnesel angelj, kakor Habakuka... tfu... sedaj treba uiti! Skozi vrata ne gre, ker se ne ve, ali me čaka zunaj svinec ali jeklo. Mogoče je Pavlovič pustil kako drugo luknjo.“

Jel je stikati po staji, ali čim bolj je iskal tem hitreje je pljuval same jeze. Že je hotel zamomljati, kar naleti v kotu na nekaj krme. Jame jo vlačiti stran in dobi napol zamašeno odprtino. Začel je riti.

„Tfu... Kam gre luknja, ne vem... pa pogledmo. Napravljena je prav za enega. Boljše je, da

**) Djaval se izgovori džaval, po naše hudje.

se pririjem kam, kakor da me spečejo tolovaji! Škoda, da moram pustiti konja!“

Vjeruša se je napejal in ril dalje. Ni slišal, da je zagrmel strel, eden... več.

Streljal je stari Pavlovič, da vzbudi svoje tri goste. Nocoj ni bil mogel zaspiti. Misli so mu hodile vedno nazaj v dobo, ko je bil mlad, kakor njegova Kosenka, in da so mu odpeljali ženo, katere ni videl več. Rešil se je sam z otrokom, ki je bil edini spomin na ugrabljeno mu ženo. Ali se morebiti vnukinji ne zgodi isto? Ali ni ona lepa, sposobna za turški harem in on jo mora dati, ako pridejo po njo... on, raja. Še vesel mora biti, in hvaležen svojim gospodom, da mu niso požgali koč, ali če so mu to storili, da so mu pustili življenje. Gospodar tako hoče, hlapec poslušaj. Pri teh mislih mu je nekaj tiščalo grlo in nemir se ga je polasčal. Kako grozno je pogledal Holuban, ko se mu je odpovedala Kosenka?! Njegov srda poln pogled mu plava pred očmi in mu pravi, da je ta pogled zmogel vsega. — In stari Pavlovič je vstal, vzel handžar in samokrese ter gledal skozi okno.

Zunaj so migljale zvezde in nekoliko razsvetljevale temo.

Pavlovič je slonel dolgo ob oknu in mislil.

Kdaj se povrne mir in pravica v domovino? Kdaj dobi raja pravico do življenja? Večni boji, vstaje... kri, vse to traja že stoletja, ali nikdo ne priskoči na pomoč, nikdo ne poda roke k svobodi.

Zmage se dobe in zopet zgube, vstaje se potlačijo in zopet je vse pri starem, še slabše.

Ali bo kedaj napočil dan svobode za tužno rajo?...

Starec se je vzdramil iz svojih misli. Zdelo se mu je, da je videl neko postavo. Ali se je varal v temi? Gleda pozornejšje.

Ni se motil. Zopet nekdo, dva... Da, to je že cela četa.

„Gospod Jezus, napad,“ zamrmra Pavlovič in stiska za samokres. „Kosenka, Kosenka!“ zakliče rablo.

Deklica pride preplašena.

„Kaj je?“

„Kosenka! djala si danes, da si pogumna, in znaš streljati. Poglej!“

Dekle pogleda in vstrepeta.

„Se bojiš?“ reče ded in oči se mu zasvetijo kakor staremu volku.

„Sama sva, ded!! Gospod Jezus daj, da se rešiva, posebno oni... O, Marija!“

„Ded, braniva se! Ako naju tudi dobe, bova draga!“

„Dobro, Kosenka... vidiš!“

Starec je vstrelil. Turki so se hipoma razpršili, pustivši nekaj temnega na tleh.

„Eden že spi! Predno zaspiva midva, jim še napopram kožo,“ je mrmral.

Čakal je, da kaj vidi.

„Če le ne zapalijo koč in naju tako ne spe-